

УДК 371.13:34

*Любов Зеліско,
м. Івано-Франківськ*

ПРИНЦИП КУЛЬТУРОВІДПОВІДНОСТІ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-ЮРИСТІВ (НА ПРИКЛАДІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА)

У статті досліджується вплив професійної освіти, що ґрунтується на принципі культуровідповідності, на становлення особистості майбутнього фахівця-юриста у процесі культурологічної підготовки, розкривається актуальність досліджуваної проблеми. Культуровідповідність в освіті, у професійному становленні передбачає нерозривний зв'язок процесу формування особистості з культурними надбаннями людства, національної духовної культури, зокрема, мистецтва, що має безпосереднє відношення до формування аксіології особистісного самовизначення, прагнення людини до морально-естетичного і духовного вдосконалення, до освіченості та вихованості, до розвитку професіоналізму.

Ключові слова: *принцип культуровідповідності, професійне становлення, ціннісні імперативи, гармонія буття, творча воля юриста.*

У системі культурологічної підготовки майбутніх юристів, підґрунтям якої є дидактичні принципи – вихідні положення

теорії навчання і виховання, що визначають процес становлення особистості у професійному й загальнолюдському вимірах, як-от: індивідуалізація процесу навчання з урахуванням інтересів, здібностей і вподобань кожного, систематичність, науковість, наступність, активна позиція суб'єктів процесу навчання. Особливе значення має принцип культуровідповідності, запропонований ще Ф. Дістервегом, який вважав, що людину необхідно формувати відповідно до вимог сучасної їй передової культури й науки, зокрема передової культури й науки її вітчизни.

Актуальність досліджуваної теми зумовлена тим, що культуровідповідність в освіті, у професійному становленні особистості передбачає нерозривний зв'язок процесу формування особистості з культурними надбаннями людства і свого народу в царині духовної культури, зокрема мистецтва, що має безпосереднє відношення до аксіології особистісного самовизначення у світоглядних позиціях, прагненнях людини до морально-естетичного вдосконалення, до міри освіченості та вихованості.

Цінності культури як єдине гармонійне ціле виводять нас на онтологію духу буття людини в усіх його багатовимірних проявах. Можна говорити про культурний космос як особливу нормативно-ціннісну реальність, у якій людина формується й реалізується як духовна істота.

Культура покликана допомагати людині гармонізувати її практичне і духовне життя, надавати його внутрішнім суперечностям вимірних форм, спрямовувати почуттєво-емоційний заряд у русло творчості, а не руйнування. Як зауважує В. Бачинін, можливість зірватися в безодню зла і пороків у людини завжди є, але в неї є й засіб, завдяки якому вона може успішно утримуватися на краю безодні, біля границь хаосу – і цим засобом є культура [5, с. 65].

Проблеми особистісної та професійної культуровідповідності досліджуються в наукових працях Г. Балла, В. Бачиніна, І. Зязюна, О. Костенка, О. Отич, Л. Пуховської, М. Раца, В. Розіна, О. Рудницької, О. Скакун, С. Сливки, А. Флієра, С. Черепанової, О. Шевнюк та ін. Так, Г. Балл, В. Бачинін, І. Зязюн вважають основою справжнього

професіоналізму морально-етичні, ціннісні імперативи, які й визначають цілісну професійну культуру. Це свідчить, що культуровідповідність освіти є надійним підґрунтям не тільки гармонійно визначеної особистості, але й її високого професіоналізму. О. Рудницька стверджувала, що тільки особистість, яка володіє культурою художнього сприйняття, а саме: інтересом до мистецтва; художньо-естетичною ерудицією; емоційністю реагування на мистецтво; здатністю до творчої інтерпретації образного змісту творів; впливом отриманих художніх вражень на саморозвиток особистості, здатна до художньо-творчої реалізації та духовного самовдосконалення [15, с. 48].

Саме релігія, філософія, естетика, етика, мистецтво можуть спрямовувати вітальні сили й енергетичні здатності людини до вищих ідеалів гармонії та досконалості. Так, ще у Стародавньому Китаї зміст музичного мистецтва пов'язувався з гармонізацією світобудови, буття людини, загалом правопорядку. Все, що суперечило загальноприйнятим уявленням про гармонійність і позитивний вплив на нормативно-ціннісні виміри життя, визначалося в мистецтві музики як аморальне. За створення і виконання такої музики винних карали. Пояснення цьому можна знайти у давньокитайських філософсько-світоглядних системах – даосизмі та конфуціанстві, що визначали причетність музики до першопідвалин гармонізації життя, його духовного початку. Дао як першопричина виникнення Всесвіту й уособлення природного ходу речей вважається першоджерелом музики. І лише після цього з'явилися соціальні норми, правила моралі та закони. Музика ж через вловлення ритмів змін сприяла реалізації безкінечної суті людини у її духовному естві [3, с. 168], виводила її на гармонію буття. Людина через Дао оволодіває життям і звільняється від страху перед ним, іде шляхом мудрості, а не агресії.

Пізніше мистецтво сприймається як універсальний засіб виховання добропорядності громадянина, утвердження соціального порядку. Так, Конфуцій вважав основою виховання особистості пісні, обряди, музику. Порядок у країні залежить від порядку в душі. Має діяти всезагальний етичний закон (норма), котрий витікає з ритмічної динаміки буття, його онтологічних

структур, що несуть у собі акустичну й нормативну інформацію. Досконала людина – це шляхетна людина, яка повинна бути вихованою й освіченою, мати духовні якості та знати ритуали; шляхетна людина обов'язково повинна вміти виконувати ритуал, грати на музичних інструментах, всю себе вона зобов'язана присвятити високим ідеалам: служінню людям, пошукам істини. Головними рисами шляхетного чоловіка, якого виховує ритуал і музика, Конфуцій визначив: любов до людей (жень), повагу до батьків (сяо), виконання ритуалів (лі), відданість підлеглого імператору, сина – батькові (сань дан у чан). Головною рисою краси він вважав добро, пропонував об'єднати красу і добро для творчості [12, с. 178].

Відсутність завершеної естетичної системи сприйняття та впливу мистецтва не означала, що древні не розуміли специфічних завдань його творінь. Ще шумери вважали, що художня культура може принести людині задоволення від залучення до вищих духовних цінностей, які знаходяться поза біологічною природою.

Для музики і права нормативним ідеалом є досконалість соціокультурного середовища і Всесвіту загалом. Музика визначається через вищі духовні прояви гармонійності, право – через упорядкованість як вияв досконалості буття людини та заперечення безструктурності, хаотичності.

У культурі Середньовіччя прагнення до гармонії буття, гармонійності людини визначається через сутність Бога – досконалого Творця, який виводить і людину на шляхи, що ведуть до такої досконалості, як-от: благо і моральність; справедливість, благо і право як похідне від них; краса й гармонія в душі. Отже, на підставі такого розуміння мистецтва можливий висновок про те, що музика більше, ніж інші види мистецтва, пов'язана з олюдненням людини, її гармонією та цілісністю. Вона, з одного боку, забезпечує оптимальне наближення її до ідеалу, а з іншого – закладає в цей ідеал найдосконаліші уявлення людства про людину.

Водночас не варто забувати про онтологічну спорідненість музики та права. До того ж, можна говорити і про метафізичну спільність цих видів культури. «Дух музики, – зауважує С. Аверинцев, – є певною глибинною «метамузикою», що лунає з

метафізичних глибин універсуму і змушує людську душу відгукуватися на прагнення до досконалих проявів буття» [1, с. 48].

Різні етапи художнього розвитку культури, безперечно, мають несхожі системи розподілу, і в результаті – поширення відповідних до епохи художніх цінностей. Їхня несхожість зумовлена принципами, закладеними в систему розподілу та визначеними суспільним ладом, складом і спрямованістю діяльності соціокультурних інститутів, що забезпечують естетичні впливи художніх творів на людину, обсягом і якістю репродукування досягнень мистецтва, рівнем демократизму соціуму тощо. При цьому потрібно брати до уваги той факт, що «дух музики має два головні модуси: модус становлення, гармонізації, творення і модус руйнації, хаосу, загибелі, котрі загалом є домінантними щодо буття в цілому, для якого характерні гармонія і дисгармонія, стабільні соціальні норми й аномії (перехідний стан у суспільній еволюції, коли застаріла система норм і цінностей уже не виявляє належного регулятивного впливу на мораль, а новоутворювана нормативно-ціннісна система ще не почала діяти на повну силу)» [18, с. 441]. Відсутність смислу в музичному тексті, його алогічність ідентифікується з безглуздістю і хаотичністю світу, конкретного соціуму.

Обгрунтовуючи суспільну природу естетичних почуттів, Л. Виготський у праці «Психологія мистецтва» зауважує, що мистецтво «є соціальне в нас, і якщо його дія відбувається в окремому індивідуумі, то це зовсім не означає, що його корені й сутність індивідуальні. Дуже наївно розуміти соціальне лише як колективне... Соціальне і там, де є лише одна людина і її особисті переживання» [7, с. 238].

Правове почуття має індивідуальний характер і виводить на поняття імперативу внутрішнього обов'язку юриста, зміст і підґрунтя якого були детально розглянуті нами у викладі здійснених досліджень [9, с. 264]. Водночас воно зумовлюється філософським осмисленням сенсу буття, духовних законів розвитку суспільних відносин, рівнем розвитку почуттєво-емоційного світу. Саме емоції спонукають людину до дії, є наймогутнішими стимулами соціальної активності [17, с. 196].

Усі відомі форми естетичної свідомості (почуття, смак, ідеал, оцінка), зауважує А. Воеводін, є різними модифікаціями естетичного образу й служать засобом виховання культури соціальних почуттів [6, с. 12].

Наголосимо, що мистецтво музики активно впливає на духовний світ юриста, робить його індивідуально неповторним, адже «мистецтво несумісне з шаблоном, воно є самостійним витвором людського духу» [11, с. 46]. І тоді творча воля юриста, відчуття соціальної значущості власної юридичної діяльності спрямовують розум правника на досягнення гармонії, врівноваженості в суспільних відносинах, а не на якісь меркантильні цілі, що вносять у внутрішній світ дисгармонію, незадоволення собою, ведуть до неправомірних вчинків тощо.

Як релігійні завіти чи почуття сорому або честі, так і глибинне духовне відчуття краси, гармонії та величі мистецтва, зокрема музики, можуть вивести на ідеальну, бездоганну соціально-правову поведінку та прагнення впорядкування соціальних відносин у вимірі нормативно-ціннісного континууму «цивілізація – культура», детермінованих не лише зовнішніми механізмами правового регулювання, але й внутрішніми, морально-етичними й естетичними вимірами реального життєвого процесу. У зв'язку з цим можна говорити про культуровідповідність впливів музичного мистецтва на духовний світ юриста, формування в нього високих духовних цінностей, розвиток духовної свідомості, вияви його людської сутності, осмислення сенсу життя на землі. Під дією діалогу з мистецтвом у підсвідомості юриста «програмується» зворотний потік почуттів і думок, який позитивно впливає на його професійну діяльність.

Таким чином, від сформованості нормативно-регулятивної основи духовного потенціалу юриста залежить, наскільки особистість співвідносить свою цілеспрямовану творчу діяльність зі світом цінностей і норм, спрямованих на регулювання життєдіяльності різних сфер суспільства. І саме музика формує відповідні сторони та структури духовного життя. До музики, поза музикою духовного й емоційного життя не було взагалі. Щодо класичної музики ця теза може бути сформульована так: саме класична музика сформувала в людині культури Нового

часу (починаючи від XVII ст. і далі) відповідні сторони та структури духовного й емоційного життя, тобто можна стверджувати, що людина даного періоду визначена не лише культурою епохи Відродження і Просвітництва, але й класичною музикою.

Для підтвердження висловлених суджень можна звернутися до концепцій особливостей психічної сутності людини М. Бахтіна і Л. Виготського. За М. Бахтіним, психіку не можна аналізувати через матеріальні сутності, річ, а лише через знакове визначення й відображення, психіка є екстериторіальною [4, с. 43]. Л. Виготський, аналізуючи вищі психічні функції, у тому числі сприйняття творів мистецтва, зауважує, що самі знакові відображення формуються в соціальному контексті та засвоюються внутрішніми пластами психіки [8, с. 197]. Тобто музика і психіка формуються одночасно: психіка знаходить себе у формах музики, а музика формується у психіці людини. Звертаючись до особливостей розвитку музики певних культур, зокрема до музики Середньовіччя й Відродження, можемо зауважити: середньовічна музика в поєднанні з релігійно-поетичними текстами з'єднувала людину з Богом – найвищим ідеалом Краси і Досконалості, її внутрішні переживання не були диференційованими, адже вона відчувала себе насамперед через зв'язок із Божественним світом і Богом. Особистими тут були лише переживання душі (захоплення, радість поклоніння Богу або ж страх і жах перед гріхом), зміст і структура яких визначалися релігійним світовідчуттям. Людина ж Нового часу прагнула до діалогу з іншою людиною, з самою собою – звідси новий тип поведінки та життєдіяльності, вихід на феномен самовизначення, який міг скластися на знаковому рівні.

В. Конен і А. Швейцер стверджують, що такий рівень визначається формуванням нових музичних знаків як виразників співпереживання та самопереживання, прагнень особистості до самореалізації [10, с. 160]. Усе більшого значення набувають музичні знакові засоби, які забезпечують централізацію й індивідуалізацію (посилення й розвиток головного, верхнього голосу, становлення індивідуальної мелодії, групування всіх акордів навколо тонічного тризвуку тощо). Можна говорити, зауважує В. Розін, що «класична гармонія разом із мелодичними

й ритмічними проявами формувалася як система знакових засобів, котра сприяла реалізації досвіду самопереживання новоєвропейської особистості, по-новому структуруючи його» [14, с. 159].

Отже, класична музика і певні вияви особистості Нового часу формувалися одночасно, при цьому необхідною умовою становлення класичної музики стає новоєвропейська особистість, і навпаки, необхідною умовою становлення характерних складових новоєвропейської людини стає класична музика, що дала світові незрівнянні взірці симфонічної, камерної та оперної музики.

Подальші культурні епохи XIX та XX ст., змінюючи світоглядні установки, визначали і зміст мистецтва. Модель ідеального суспільства, в якому людина може бути абсолютно щасливою, поступово руйнується, поглиблюється відчуття трагічності людської долі та занедбаності людської істоти. Трагічне розкриття внутрішніх основ буття, його суперечностей, протистояння добра і зла породжувало в мистецтві, зокрема в музиці, так звані феномени сучасності: всі техніки, прийоми, методи, концепції, навіть світобудови прагнуть до хаотичного поєднання, а не до впорядкованості й гармонії у структуруванні. Крім того, ідея полістилізму в музиці (навмисне поєднання різних стилістичних явищ в одному творі через використання певних технічних прийомів) визначається не лише через поєднання чіткості структури та безглузлого хаосу, але й через співставлення протилежних формальних елементів у єдиному музичному творі [2, с. 68]. Ми бачимо, що музика модернізму, постмодерну, концептуального мистецтва прагне стерти всі кордони та відмінності культур, які обмежують вияви вільної творчості індивідуума у творенні «своєї» музики, «написанні» культури безпосередньо тепер і зараз [13, с. 214].

Молодій людині нелегко нині розібратися й визначитися в багатогранному потоковій музичного мистецтва: поп- і рок-музики у всіх її різновидах, ритм-енд-блюзу, рок-н-ролла, панк-блюзу, хеві-блюзу, психоделічного соулу, сінглу, хеві-металу, фанку і диско, кроссовера, гранжу, репкора тощо. Клубні техно-ді-джеї, продюсери відомих суперзірок, автори відео-кліпів, неякісно переписані альбоми відомих груп («Guano Apes», «Limp Birkit»,

«Kom», «Take That», «The Beatles» тощо) – ось хто формує естетичні почуття та смаки нашої молоді, впливаючи на них не мелодійністю та гармонійністю, а насамперед ритмом, силою звуку. Звичайно, у вищому навчальному закладі, прагнучи до культуровідповідності освіти, ми можемо лише коректувати, можливо, іноді переформувувати музичні смаки.

Перед проведенням семінарів із теми «Нормативно-регулятивний характер сучасної музики та її вплив на ціннісне осмислення світу» (4 години), якими передбачалася дискурсивна діяльність студентів, ми вивчили музичні смаки 75 студентів. Матеріали опитування, анкетування дали можливість виділити три рівні сформованості музичного смаку.

Низький рівень (44,3%) сформованості якісного сприйняття музики властивий студентам, для яких характерні прояви стихійної емоційності, відсутність сприйняття музичного образу як духовної цінності, неусвідомленість естетичної краси музичного твору, слабка аргументованість суджень щодо якості музичних творів. Такі студенти переважно не прагнуть до творчої самореалізації в навчальній і професійній діяльності.

Середній рівень сформованості духовного потенціалу музики – це 41,5% студентів, котрі сприймають музику як духовну цінність через адекватне емоційно-емпатійне реагування. Вони виявили здатність провести порівняльний морально-естетичний аналіз-співставлення музичних стилів, напрямів, творів. Ця група студентів виявила інтерес до музичних колективів, груп, проте не змогла глибоко визначитися щодо творчих впливів музики.

Високий рівень музичного смаку та розуміння духовного потенціалу музики виявили 14,2% студентів. Їм притаманні глибоке духовно-почуттєве переживання музичних творів, самотрансцендування та інтенціональність сприйняття музичного образу, адекватність емоційно-емпатійного реагування на твори різних жанрів і стилів. Ці студенти прагнуть до цілісних універсальних характеристик світу, знання соціокультурного середовища. Діалог із мистецтвом позитивно впливає на зміст їхньої правосвідомості.

Перший семінар розпочався з навчального діалогу між двома студентами, перед якими була поставлена задача-колізія,

що вимагала смислового, суб'єктивного сприйняття представлених характеристик музичних творів, боротьби мотивів, зіткнення суджень і цінностей, виявлення особистісних якостей учасників дискусії. На другому семінарі відповідно до змісту діалогу була прослухана доповідь, порушені проблеми вирішувалися надалі у формі інтерв'ю: один із студентів ставив запитання, інші відповідали та спільно обговорювали особливості музично-виконавської культури того чи іншого напрямку. Особливу увагу та зацікавленість студентів викликало обговорення особливостей рок-музики та рейв-музики як найпопулярніших серед молоді музичних напрямів, у результаті чого їм була дана досить кваліфікована та глибинна оціночна характеристика. Так, даючи характеристику феномену року, студенти визначили його як найпрогресивнішу форму культури: рок – це більше, ніж музика, це енергетичний центр нової культури, це спосіб життя, система цінностей, із ним пов'язані особлива мова (сленг), стиль одягу, рок-періодика, рок-концерт, рок-енциклопедія тощо. Протиставляючи себе офіційній культурі, рок не лише не відмовився від принципів гуманізму, а навпаки, розгорнув за них активну боротьбу і пропагандистську діяльність: «рок проти війни», «рок проти насильства і расизму» тощо. Своім ритмом, мелодією, гармонією, динамікою, розмаїттям колориту та звукових нюансів рок-музика передає нескінченну гаму почуттів і настроїв, відображає світогляд особи, активізує її життєву позицію. Рок-культура – це мова сучасного покоління, її кумири визначають систему цінностей молоді. Рок стає змістом життя багатьох, його домінуючий вплив на переконання, вчинки та духовний стан молоді незаперечний.

Водночас зауважили, що рок-музика може бути сильною зброєю як добра, так і зла, викликаючи гріховні та темні бажання. Хоча кожний має право на особисті смаки, вибираючи музику, однак не можна втрачати здорового глузду, оцінюючи культурні здобутки. Студенти підкреслили, що рок-культуру можна віднести до чинників, котрі формують духовну свідомість юриста. Якщо професійні дії правника ґрунтуватимуться на духовній ідейній основі, то в такий спосіб утвердиться принципова відкритість людського буття, зреалізується його

прагнення до влади, свободи, любові, адже саме вони є основними принципами рок-музики.

Характеризуючи рейв, студенти відмітили, що це не лише популярний нині серед молоді музичний напрям, а й складне і доволі цікаве культурне явище, у якому поєдналися різноманітні духовно-філософські традиції (від африканського шаманізму до буддизму) з новітніми досягненнями техніки, що видозмінюють процес написання музики. Пріоритетними цінностями в житті цей музичний стиль визнає любов у широкому розумінні цього слова: як любов до ближнього, так і до світу і природи взагалі, а також мир, щастя, спокій і злагоду. Філософське значення цих понять набуває космічного та всеохоплювального характеру. Людина трактується як невід'ємна частина навколишнього світу і природи, соціуму, в якому вона живе. Саме тому вона має прагнути до гармонії в поєднанні цих вимірів буття. Рейв проповідує досягнення цієї гармонії шляхом прислухання до своєї інтуїції, орієнтації на ненасилля, захисту навколишнього середовища й боротьби проти наркотиків як найбільшого зла в молодіжному середовищі. Крім того, рейв увібрав у себе дещо від давніх вірувань індіанських і африканських племен, зокрема бачення людини в нерозривному зв'язку з оточуючими, розвинуте поняття колективу, пошану до всього живого, елементи антропоморфізму й візіонерства. Гармонія, ритмічність у рейв-музиці розуміється як існування людини в єдиному ритмі з природними, соціальними і культурними процесами: коли є все необхідне й нічого зайвого, коли людина займається улюбленою справою і це приносить їй задоволення. Має бути рівновага між душею і тілом, між розумом і емоціями, що сприяє глибині самовираження. Саме в такій музиці мільйони молодих людей у всьому світі знаходять засіб зняття стресу, звуковий фон для швидких танців і спосіб привнести яскравість у одноманітність буття. Рейв притягує їх своєю калейдоскопічністю, пластикою і дивною динамікою звуків, багатством метафоричних і сюрреалістичних образів, а також сучасністю електронного звучання, що й відображає реальні бажання молоді.

Аналогічно можна говорити про вплив рейв-музики на розум і почуття молодої людини – майбутнього юриста. Адже мистецтво виникло з потреб людини як засіб усвідомлення себе у

світі, своїх зв'язків із навколишнім середовищем. Воно є своєрідним зором і слухом, а це не може не торкнутися душі юриста.

У загальному висновку студенти підкреслили, що саме мистецтво активно впливає на формування в юриста нормативно-ціннісного почуття, яке визначає зміст правосвідомості.

Навіть проведення цього короткого семінарського курсу виявило у студентів власні ціннісно-методологічні орієнтири й естетичні смаки у музичному мистецтві, емоційно-інтелектуальну активність у процесі навчального діалогу, готовність до духовного самозбагачення, поглиблення знань про музику в подальшій навчально-дослідницькій роботі.

Як зауважує О. Рудницька, звідси стає зрозумілим, що «культуровідповідність музичної освіти полягає в забезпеченні суб'єктів навчально-виховного процесу знаннями в галузі культури, розумінням її ролі в життєдіяльності суспільства та кожної людини, реалізації такого впливу, який спрямований на прилучення до скарбниці всесвітньої і національної культури з метою духовного розвитку особистості» [16, с. 119].

Таким чином, можна зробити висновок щодо важливості залучення особистості до світу культурних цінностей, що активізує вплив на неї згаданих вище нормативно-регулятивних механізмів, як-от: цінностей, оцінок, смаків, ідеалів, ціннісних орієнтацій, світоглядних установок, котрі забезпечують цілеспрямовану навчально-пізнавальну, духовну активність студентів, у якій досягаються гармонійність, формуються ціннісні якості, в яких результати суспільної культури виявляються як особисті естетичні досягнення та реалізуються в професійній діяльності.

Список використаної літератури:

1. Аверинцев С. С. Поэтика ранневизантийской литературы / С. С. Аверинцев. – М. : Наука, 1977. – 318 с.
2. Алексеева Л. Зарубежная музыка XX века / Л. Алексеева, В. Григорьев. – М. : Знание, 1986. – 192 с.
3. Антология мировой философии : в 4-х тт. – Т. 1 / [под ред. В. В. Соколова]. – М. : Наука, 1969. – 579 с.
4. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики : Исследования разных лет / М. М. Бахтин. – М. : Художественная литература, 1975. – 502 с.

5. Бачинін В. А. Філософія права : підручник [для юридичних спеціальностей вищих навч. закладів освіти] / В. А. Бачинін, М. І. Панов. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 472 с.
6. Воеводін А. П. Естетика – граматика почуттів / А. П. Воеводін // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності : зб. наук. пр. – Вип. 11. – К. : Віпол, 2003. – С. 8-14.
7. Выготский Л. С. Психология искусства [Текст] / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1987. – 948 с.
8. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций [Текст] / Л. С. Выготский. – М. : АПН РСФСР, 1960. – 370 с.
9. Зеліско Л. І. Філософсько-методологічні основи культурологічної освіти фахівців-юристів / Л. І. Зеліско // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності : зб. наук. пр. – Вип.10. – К. : Видавн. центр КНЛУ, 2002. – С. 261-268.
10. Конен В. Театр и симфония / В. Конен. – М. : Музыка, 1968. – 351 с.
11. Левчук Л. Т. Естетика : підручник / Л. Т. Левчук. – К. : Вища школа, 1997. – 399 с.
12. Малявин В. Конфуций / В. Малявин. – М. : Молодая гвардия, 1992. – 335 с.
13. Пенюк В. Б. Проблема музичного полістилізму: від практики до теорії / В. Б. Пенюк // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності : зб. наук. пр. – Вип. 10. – К. : Видавн. центр КНЛУ, 2002. – С. 208-216.
14. Розин В. М. Введение в культурологию : учебн. для высшей школы / В. М. Розин. – М. : Издат. Дом "Форум", 1997. – 225 с.
15. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посібник / О. П. Рудницька. – К. : ТОВ «Інтерпроф», 2002. – 270 с.
16. Рудницька О. П. Культуровідповідність мистецької освіти / О. П. Рудницька // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : [монографія] / за ред. І. А. Зязюна]. – К. : Вид-во «Віпол», 2000. – С. 108-134.
17. Симонов П. В. Высшая нервная деятельность: Мотивационно-эмоциональные аспекты / П. В. Симонов. – М. : Наука, 1975. – 840 с.
18. Філософія права. Хрестоматія : учеб. пособие для студентов высш. учебн. заведений / [под ред. Н. И. Панова; сост. : Н. И. Панов, В. А. Бачинин, А. Д. Святоцкий]. – К. : Видавн. Дім «Ін Юре», 2002. – 692 с.

Любовь Зеліско

ПРИНЦИП КУЛЬТУРОСООБРАЗНОСТИ В СИСТЕМЕ КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ- ЮРИСТОВ (НА ПРИМЕНЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА)

В статье исследуется влияние профессионального образования, базирующегося на принципе культуросообразности, на становление личности будущего специалиста-юриста в процессе культурологической подготовки, раскрывается актуальность поставленной проблемы. Культуросообразность в образовании, в профессиональном становлении предусматривает неразрывную связь процесса формирования личности с культурными богатствами человечества, национальной духовной культуры, в частности, искусства, что

имеет непосредственное отношение к аксиологии личностного самоопределения в мировоззренческих позициях, стремлениях человека к морально-эстетическому и духовному усовершенствованию, к повышению уровня образованности, воспитанности и профессионализма.

Ключевые слова: принцип культуросообразности, профессиональное становление, ценностные императивы, гармония бытия, творческая воля юриста.

Luybov Zelisko

PRINCIPLE OF THE CULTURAL ACCORDANCE IN THE SYSTEM OF CULTURAL EDUCATION OF SPECIALISTS-LAWYERS (ON EXAMPLE OF MUSICAL ART)

In the article is investigated influence of principle of cultural accordance on becoming of personality of future specialist-lawyer in the process of cultural education, actuality of the put problem opens up.

Cultural accordance in the education, in the professional becoming envisages inextricable connection of forming personality with cultural acquisitions of humanity, national spiritual culture, in particular, art that has direct attitude toward the axiology of personality self-determination in the world view positions, aspiring of human to morally-aesthetic and spiritual perfection, to the measure of form and breeding, level of professionalism.

In the process of research a thesis is grounded that basis of the real professionalism are mental and ethical principles, valued imperatives that determine an integral professional culture. Only personality, that owns the culture of artistic perception, is interested in an art, aesthetic erudition, rich emotionality, capacity for creative interpretation of vivid maintenance of artworks, to self development, apt at creative self-realization and spiritual self-perfection. Through cultural stratum to law of inter communications of music and right is traced the pattern in relation to claim of perfection of sociocultural environment and the Universe on the whole.

Music is determined through the higher spiritual displays of harmoniousness, right – through efficiency as display of perfection of humanity existence and denial the chattiness.

On the basis of such understanding the ontological cognation of music and right author concluded, that exactly music more than other types of art, related to humanization of humanity her harmoniousness and integrity. The legal feelings is predetermined by the philosophical comprehension of sense of existence, spiritual laws of development of public relations, level of development of the perceptibly-emotional world, that are the mightiest stimuli's of social activity.

Keywords: *principle of cultural accordance, professional becoming, valued imperatives, harmony of existence, creative will of the lawyer.*

Одержано 28.11.2013 р.